

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๕/๒๕๖๔

วันที่ ๒๒ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่
หรือไม่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑
และจำเลยที่ ๒ ในคดีหมายเลขดำที่ อท. ๒๑๔/๒๕๖๑ และคดีหมายเลขดำที่ อท. ๒๘๙/๒๕๖๑
เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ ๔
สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ กับพวกรวม ๖ คน ตามพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๙
มาตรา ๖๐ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๙๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๐ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา
จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖
วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

บัญญัติให้จำเลยมีสิทธิพื้นฐานในการทราบข้อเท็จจริงและการตรวจเอกสารอย่างเพียงพอโดยไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ตลอดจนมีสิทธิได้รับการสอบสวน การพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ มีการสอบสวนและได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสี่ บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย พยาน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องในคดีอาญาที่จะไม่ให้ถ้อยคำใด ๆ ที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล (Privilege against self-incrimination) อันเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่บุคคลควรได้รับความคุ้มครอง หลักการดังกล่าวครอบคลุมถึงกระบวนการต่าง ๆ ในชั้นจับกุม สอบสวน และพิจารณา เพื่อให้สิทธิกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับความคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม และสอดคล้องกับการกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาเป็นของโจทก์ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้กระทำความผิด โดยที่คดีอาญาภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นหน้าที่ของโจทก์ในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องและศาลมีอำนาจในการตรวจสอบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๘ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ โดยไม่ตัดสิทธิคู่ความในการโต้แย้งพยานหลักฐานและให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติดังกล่าวจะให้อำนาจศาลในการดำเนินการพิจารณา แต่การบัญญัติให้จำเลยมีหน้าที่โต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอต่อศาลในวันตรวจพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า หากจำเลยไม่ได้โต้แย้งถือว่ารับข้อเท็จจริง และเมื่อโต้แย้งแล้ว แต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดเจน ก็ให้อำนาจศาลในการรับฟังพยานหลักฐานโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นการกำหนดให้พยานหลักฐานของโจทก์ในชั้นตรวจพยานหลักฐานมีคุณค่าเปรียบเสมือนคำรับของจำเลย เนื่องจากโดยผลของมาตราดังกล่าวเป็นการบีบบังคับให้จำเลยต้องให้การปฏิเสธและต้องแถลงรายละเอียดแห่งการปฏิเสธโดยชัดเจนอีกด้วย ทั้งนี้ แม้ว่ากระบวนการดังกล่าวต้องการมุ่งเน้นเพื่อความรวดเร็วในการพิจารณา แต่หากความรวดเร็วในการพิจารณากลับกลายเป็นการรวบรัดขั้นตอนที่จำเป็นก็จะทำให้ขาดความยุติธรรม ขัดต่อหลักนิติธรรม และขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่กำหนดให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลักในการไต่สวนของศาล โดยที่สำนวนการสอบสวนนั้นมีข้อสรุปแล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องเท่ากับเป็นการกำหนด

กรอบความคิดและวิธีพิจารณาของศาลตั้งแต่เริ่มคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสำนวนการสอบสวนของอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมเห็นได้ว่าไม่อาจนำมาเป็นหลักในการแสวงหาความจริงตามมาตรา ๒๒ ได้ เนื่องจากการได้มาซึ่งคำให้การพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุก็ตามทำขึ้นลับหลังจำเลย โดยที่จำเลยไม่มีโอกาสตรวจสอบโต้แย้งคัดค้านมาก่อน การนำพยานหลักฐานพร้อมคำสั่งฟ้องคดีมาเป็นหลักในการค้นหาความจริงจึงกระทบต่อความยุติธรรม นอกจากนี้ ฎีกาฎีกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๗ (ที่ฎีก ค.ศ. ๑๙๔๘) ข้อ ๑๐ วางหลักว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณากำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและข้อกล่าวหาอาญาใดต่อตน และข้อ ๑๑ (๑) วางหลักว่า ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผยซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี อีกทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ ข้อ ๑๔ วรรคสอง วางหลักว่า บุคคลทุกคนซึ่งต้องกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

โจทก์ยื่นคำร้องคัดค้านว่า คำร้องของจำเลยทั้งสองไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เนื่องจากในคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานในทุกคดี โดยในวันตรวจพยานหลักฐานคู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็มีหน้าที่ต้องส่งพยานหลักฐานและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายได้ตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น อันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น ซึ่งการตรวจพยานหลักฐานเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป แต่ในคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบมีข้อแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปโดยไม่มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่เป็นบันทึกคำให้การของพยาน จึงต้องมีการส่งต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายได้ตรวจสอบด้วย เมื่อตรวจพยานหลักฐานของอีกฝ่ายแล้วคู่ความต้องแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และศาลต้องสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องของกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยาน ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นในคดีอาญาทั่วไป แต่ในคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบมีข้อเพิ่มเติมที่ช่วยให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเป็นธรรมโดยจะต้องแสดงถึงเหตุแห่งการโต้แย้งที่ชัดเจน จะโต้แย้งด้วยเหตุผลย ามีได้ซึ่งใช้บังคับกับคู่ความสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับกรณีที่มีการโต้แย้งพยานหลักฐานโดยชอบหรือไม่มีการโต้แย้งพยานหลักฐานแต่ศาลมิได้มีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวโดยไม่ต้องไต่สวน

ศาลจะดำเนินการสืบพยานหลักฐานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งในการตรวจพยานหลักฐานคู่ความทุกฝ่ายจะมีเวลาเพียงพอ ทั้งยังมีโอกาสแถลงถึงเหตุแห่งการโต้แย้งเพื่อให้ศาลพิจารณาได้ แม้ไม่มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวก็มีผลเพียงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้โดยไม่ต้องไต่สวนเท่านั้น แต่ในส่วนการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ เป็นดุลพินิจที่ศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอีกชั้นตอนหนึ่ง ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ มีหลักการมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็มีหลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในมาตรา ๕ การไต่สวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมจึงเป็นข้อยกเว้นของหลักภาระการพิสูจน์ในคดีอาญา เป็นของโจทก์ แต่มิใช่เป็นการบังคับให้ศาลใช้รายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มากำหนดตั้งแต่เริ่มต้นคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือนำมาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง หรือนำมาผูกพันศาลว่าจะต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น เพราะศาลยังมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานอื่นใดได้ตามที่เห็นสมควร ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

จำเลยทั้งสองยื่นคำแถลงว่า ตามที่โจทก์อ้างว่า หลักการโต้แย้งพยานหลักฐานของอีกฝ่ายใช้บังคับกับคู่ความสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญาให้ได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกกระบวนการยุติธรรมและอำนาจรัฐทำร้ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม โจทก์จะอ้างว่าโจทก์ก็ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกันมิได้ เพราะผลของการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลต่อโจทก์และจำเลยแตกต่างกัน การต้องรับโทษของจำเลยเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นได้กับจำเลยเท่านั้น แต่ผลดังกล่าวมิได้เกิดแก่โจทก์และการที่โจทก์อ้างว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีผลเพียงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้โดยไม่ต้องไต่สวนเท่านั้น แต่ในส่วนการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ เป็นดุลพินิจที่ศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอีกชั้นตอนหนึ่ง นั้น สาระสำคัญของพยานหลักฐานมิได้อยู่แต่เพียงการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอันเป็นดุลพินิจของศาลเท่านั้น เพราะพยานหลักฐานต่าง ๆ

ที่ศาลสามารถนำมาพิจารณาและวินิจฉัยนั้นมีความสำคัญทั้งหมด และเมื่อศาลรับฟังพยานหลักฐานแล้ว ย่อมมีผลต่อคดีและอิสรภาพของจำเลย และหลักการหรือกฎหมายใด ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไม่อาจมีผลว่า “ไม่โต้แย้งถือว่ารับ” แก่จำเลยได้ และจะมีผลเป็นการบังคับให้จำเลย ต้องให้การใด ๆ ก็ไม่ได้เช่นกัน ที่โจทก์อ้างว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ มีหลักการมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๐ วรรคหนึ่ง การไต่สวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม จึงเป็น ข้อยกเว้นของหลักการการพิสูจน์ในคดีอาญาเป็นของโจทก์ นั้น การกำหนดให้ศาลใช้ข้อมูลของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการบัญญัติกฎหมายที่เกินเลยจนกระทบสิทธิมนุษยชน และขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ ที่โจทก์อ้างว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ มีหลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในมาตรา ๕ นั้น แม้มิได้ หมายความว่าศาลจะรับฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นก็ตาม แต่การใช้สำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณา ทำให้หน้าที่ในการนำเสนอ พยานหลักฐานของโจทก์เป็นการสืบพยานในตัวและส่งผลให้จำเลยถูกปฏิบัติอย่างผู้ที่ได้กระทำความผิดแล้ว ดังนั้น คำร้องของจำเลยทั้งสองเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

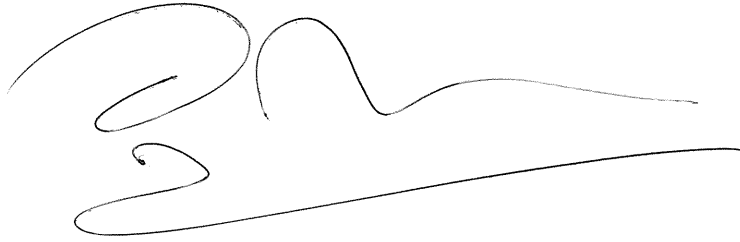
พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ใช้ระบบไต่สวนและ เป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ...” โดยมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสาร และพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาล จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั่นเอง หลังจากนั้น ให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับ ประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของ อีกฝ่ายหนึ่ง” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้ง แต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนดวันนัดสืบพยานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน” และมาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์

มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร” แม้กฎหมายจะบัญญัติให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ ไม่ว่าจะ เป็นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง แต่ไม่ผูกพันศาลว่า จะต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น ศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสารพยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความอ้างอิงได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เพราะพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมแล้วรายงานให้ศาลทราบและจัดส่งพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด” วรรคสอง บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย” และวรรคสาม บัญญัติว่า “พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว” และมาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว” นอกจากนั้น ยังมีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๕ กำหนดว่า “ในการพิจารณาพิพากษาคดี ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง แต่ไม่ผูกพันศาลว่า จะต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น ศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความอ้างอิงได้ตามที่ศาลเห็นสมควร” ข้อ ๑๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือในชั้นพิจารณาคดี หากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ได้ความแจ่มชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกรณีการริบทรัพย์สิน หรือมีหนังสือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐานรวมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การไต่สวนมูลฟ้องพิจารณาและพิพากษาคดี”

วรรคสอง กำหนดว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งข้อมูลที่จำเป็นหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือทำหนังสือชี้แจงจัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานเสนอต่อศาล โดยอาจระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา ๒๒ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสมควรรับฟังความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษามาตรา ๒๖” ข้อ ๑๗ กำหนดว่า “พยานหลักฐานหรือความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตามรายงานของเจ้าพนักงานคดีตามข้อ ๑๖ ให้ศาลแจ้งให้คู่ความทราบก่อนการสืบพยานนั้นตามสมควร เพื่อให้คู่ความมีโอกาสโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าวหรือเรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมได้” และข้อ ๒๓ กำหนดว่า “ก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร ซึ่งรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วยโดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอก็ได้” การที่ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง เป็นโอกาสของจำเลยที่จะได้เห็นพยานหลักฐานรวมทั้งคำให้การพยานบุคคลที่ปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงดังกล่าวของฝ่ายโจทก์ เป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้ทราบสิ่งต่าง ๆ ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีต่อไป และเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถเตรียมการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่หาใช่เป็นการบีบบังคับให้จำเลยต้องให้การแต่อย่างใดไม่ จำเลยจะมีแนวทางในการต่อสู้คดีอย่างไรเพื่อให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จำเลยควรต้องโต้แย้งโดยชัดเจนคู่ความต่างมีเวลาเพียงพอในการตรวจพยานหลักฐานและมีโอกาสแถลงถึงเหตุผลของการโต้แย้งเพื่อให้ศาลพิจารณาสืบพยานหลักฐานนั้น ๆ กรณีจำเลยไม่โต้แย้งหรือโต้แย้งแล้วแต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดเจนกฎหมายบัญญัติให้มีผลเพียงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้โดยไม่ต้องไต่สวนเท่านั้น หาใช่เป็นการรับข้อเท็จจริงหรือเป็นคำรับของจำเลย และมีได้เป็นการบีบบังคับให้จำเลยต้องให้การปฏิเสธและต้องแถลงรายละเอียดแห่งการปฏิเสธโดยชัดเจนดังที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งแต่อย่างใด ศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่คู่ความอ้างได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หรือหากศาลเห็นเองศาลจะดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้นโดยกำหนดวันนัดสืบพยานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วันหรืออาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้โดยที่คู่ความทุกฝ่ายทราบและมีโอกาสตามสมควรที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตาม

หลักค้นหาความจริง หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย และหลักการรับฟังความสองฝ่าย ส่วนที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า การได้มาซึ่งคำให้การพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุก็ตาม ทำขึ้นลับหลังจำเลย การนำพยานหลักฐานพร้อมคำสั่งฟ้องคดีมาเป็นหลักในการค้นหาความจริงจึงกระทบต่อความยุติธรรมโดยที่จำเลยไม่มีโอกาสตรวจสอบโต้แย้งคัดค้านมาก่อน นั้น ในชั้นสอบสวนหรือไต่สวนข้อเท็จจริงหลังจากพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. รวบรวมพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอแจ้งข้อหาหรือข้อกล่าวหาได้แล้ว ก็จะเรียกผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไปรับทราบข้อกล่าวหาเพื่อเปิดโอกาสให้แก่ข้อหาหรือแก้ข้อกล่าวหา จำเลยจึงมีสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่มาตั้งแต่ในชั้นสอบสวนหรือชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว โดยคำให้การของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา คำให้การพยานฝ่ายผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อต่อสู้ของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาจึงรวมอยู่ในสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยแล้ว จริงอยู่แม้คำให้การพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุในสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงจะทำขึ้นลับหลังจำเลยก็เนื่องจากเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการสอบสวนหรือไต่สวนข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนั้น แต่เมื่อสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงไปถึงพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะตรวจสอบพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อมีความเห็นทางคดี หากเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานพอฟ้อง ก็จะสั่งฟ้องและยื่นฟ้องต่อศาล แต่ถ้าเห็นว่าไม่เพียงพอที่จะฟ้องย่อมมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง จึงมิใช่เป็นการกำหนดกรอบความคิดและวิธีพิจารณาของศาลตั้งแต่เริ่มคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตั้งที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งไว้แต่ประการใด การนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. พร้อมคำสั่งฟ้องคดีมาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง จึงมิได้กระทบต่อความยุติธรรมดังที่จำเลยทั้งสองโต้แย้ง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง และมาตรา ๒๒ จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และมีได้กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ อีกทั้งเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และมีได้เป็นการบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสี่

จึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ